

EKKLESIA AMSTERDAM zondag 14 april 2024

Brief in de Nacht

Natascha van Weezel

2023 was het mooiste jaar van mijn leven. Althans, zo begon het. Op 25 januari werd ik voor het eerst moeder. Ik weet nog heel goed hoe mijn zoontje direct na zijn geboorte op mijn buik werd gelegd. Met zijn kleine handje pakte hij mijn wijsvinger en kroop tegen me aan.

Ik boog me over zijn hoofd, dat was verpakt in een piepklein mutsje, en fluisterde in zijn oor: 'Vanaf nu zal mama je tegen alles beschermen.' De eerste maanden lukte dat aardig: Max was zo'n tevreden baby.

Maar op zaterdag 7 oktober spatten mijn babybubbel en de illusie van veiligheid in één klap uit elkaar. Max was - zoals gebruikelijk - vroeg wakker. Ik gaf hem de fles, verschoonde zijn luier en we speelden met de blokkendoos. Achteraf gezien had ik gewild dat ik de tijd op dat moment had kunnen stilzetten.

De rust werd verstoord door een appje van een vriendin. 'Is je familie veilig?' schreef ze. Mijn familie? Hoezo? Ik opende de app van de NOS en mijn mond viel open. 'Grote aanval van Hamas op Zuid-Israël en talloze raketbeschietingen,' las ik. Meteen belde ik mijn tante in Israël om te vragen hoe het ging. Ze nam niet op. Gelukkig belde ze na twee uur terug: ze zat in de schuilkelder en had slecht bereik. Vervolgens zat ik aan de buis geluisterd, wachtend op elk snippertje informatie. Er was nog maar weinig bekend. Hamas was door de grenshekken gebroken en had kibboetsen en een muziekfestival aangevallen. Er zouden bovendien gijzelaars zijn meegenomen naar de Gazastrook.

Ook de Israëlische premier Netanyahu verscheen al snel ten tonele. Hij zei dat Israël in oorlog was met Hamas. Eén blik op zijn gezichtsuitdrukking en ik wist dat het menens was.

Op dat moment schoten er drie dingen door mijn hoofd: welk effect gaat deze bloederige moordpartij hebben op de sfeer in Israël? Hoe heftig zal de tegenaanval op Gaza zijn?

En: wat voor gevolgen gaan we hiervan ondervinden in Nederland? Die laatste vraag kwam voort uit mijn herinneringen aan eerdere oorlogen tussen Israël en Gaza. Die zorgden ook voor spanningen hier.

Vooraf 2014 had indruk op me gemaakt. Ik wist nog hoe verschillende groepen recht tegenover elkaar kwamen te staan. Op Facebook ontstonden scheldpartijen en in alle grote steden vonden heftige pro-Palestina en pro-Israël demonstraties plaats. Die specifieke oorlog leidde ertoe dat ik actief werd binnen de dialoog tussen Moslims en Joden - wat ik jarenlang ben blijven doen. Ik zag het wantrouwen, het onbegrip en de spanningen. Het kon toch niet zo zijn dat een oorlog die zich op bijna 4000 kilometer afstand afspeelde ook hier mensen uit elkaar dreef?

Nu, negen jaar later, las ik daags na de aanval van Hamas de volgende tekst op de Instagrampagina van de Nederlandse actiegroep *Students for Palestine*: 'Bij het ochtendgloren van zaterdag 7 oktober gaf het Palestijns verzet in Gaza een verbazingwekkend antwoord op het steeds maar voortdurende geweld van het zionisme en de Israëlische immigrantenkolonie. Met paragliders daalden de mensen van Gaza vanuit alle hoeken en gaten van de belegerde landstrook af in de nederzettingen en militaire buitenposten van de bezetter om zich zo vrij te vechten uit de gevangenis waarin zij de laatste zeventien jaar werden vastgehouden, en zij toonden de wereld dat het Palestijnse volk door zal vechten tot zijn definitieve bevrijding en terugkeer.'

Ik schrok ervan. Dit soort harde taal kende ik niet - al zou ik er helaas snel aan wennen. Dit was een regelrechte lofzang op Hamas. Het gaf me een naar gevoel. Al mijn hele leven kom ik in Israël. En al net zo lang ben ik ervan doordrongen dat Hamas niet bepaald bestaat uit zachtaardige figuren. Ze saboteerden de Oslo-akkoorden (samen met Netanyahu overigens) en bliezen talloze Israëlische cafés, restaurants, disco's en bussen op. Eén keer belde mijn neef ons op. Hij was bij het Dizengoff Center, het grootste winkelcentrum in Tel Aviv: 'Ik leef nog,' zei hij. 'Maar om me heen zie ik overal afgereten lichaamsdelen.' Op dat moment raakte ik ervan doordrongen dat Hamas maar één ding wilde: Israël van de kaart vegen. Daar deden ze overigens niet geheimzinnig over. In hun handvest staat de zin: 'From the river to the sea, Palestine shall be free.'

Netanyahu ging al snel over tot heftige bombardementen en in reactie daarop was het juist deze slogan die nu gescandeerd werd in de Nederlandse straten. Van Amsterdam tot Deventer, en van Zwolle tot Den Haag. Enkele Joodse organisaties gaven aan dat ze zich hier oncomfortabel bij voelden. Kennelijk maakte dat de demonstranten die dit riepen niets uit. Israël was een 'terreurstaat' en een 'mislukt koloniaal project'. Iedereen die een probleem had met deze woorden stond 'aan de verkeerde kant van de geschiedenis'. Later heb ik overigens begrepen dat lang niet iedereen die deze zinssnede gebruikt, vindt dat Israël van de kaart moet worden geveegd, maar in het begin kwam het wel zo op mij over en eerlijk gezegd vind ik het persoonlijk nog steeds niet zo prettig.

Ik zag (en zie) het allemaal met lede ogen aan. Zeker toen dit ook voor mij persoonlijk gevolgen begon te krijgen. Mijn tijdlijn op sociale media veranderde in een plek waar mijn digitale vrienden elkaar verbaal afmaakten. De ene helft was zó pro-Israël dat ze geen enkele empathie konden opbrengen voor de Gazaanse burgerslachtoffers - 'Gooi heel Gaza maar plat'. De andere helft was zó pro-Palestijns dat ze de hele dag foto's van dode Gazaanse baby's postten met daarbij de tekst: 'Dit is het ware gezicht van de zionisten.'

Zelf moest ik er ook aan geloven. Door sommige pro-Israël *hardliners* werd ik uitgescholden voor 'landverrader', 'Arabieren-vriendje' en 'naïeve trut'. Ze lachten me uit, want wat was ik dom geweest door al die jaren in de dialoog te geloven en meerdere malen op bezoek te gaan bij Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever. De meest pijnlijke opmerking die ik kreeg kwam van die kant: 'Max zou zich omdraaien in zijn graf bij zoveel stupiditeit van zijn dochter. Als Hamas de kans krijgt, pakken ze jou als eerste met je naïeve gelul over vrede.'

Tegelijkertijd was het ook niet zo dat alle pro-Palestijnen blij met me waren. Integendeel. Uit die hoek werd ik uitgescholden voor 'vuile zionist' en 'kankerjood'. Sommigen meenden zelfs dat het jammer was dat 'Hitler zijn taak niet had volbracht'. Het werd nog erger, want er kwamen bedreigingen aan mijn adres. Ik mocht niet meer in het openbaar optreden als er geen beveiliging aanwezig was, mijn naambordje ging van de deur en op de crèche mocht mijn zoontje een tijd lang niet langer in de buurt van het raam spelen. De spanningen uit 2014 waren hierbij vergeleken werkelijk een lachertje.

Af en toe begon ik me af te vragen of ik inderdaad te naïef was geweest met die dialoog. Er waren dikwijls meningsverschillen en soms ging het er keihard aan toe. Maar we praatten tenminste wél met elkaar en traden elkaar tegemoet met respect. Dat was nu totaal anders. Sommige mensen die ik door de dialoog had ontmoet - waaronder individuen die ik als goede vrienden was gaan beschouwen - wilden me niet meer zien. Dit was volgens hen het moment

om kleur te bekennen: als ik niet volledig afstand zou nemen van 'de kwaadaardige zionistische entiteit' was er wat hen betreft geen gesprek meer mogelijk.

In een ultieme poging om de dialoog toch nog levend te houden, vertelde ik aan iemand die ik hoog had zitten over mijn familiegeschiedenis. Dat bijna mijn hele familie is uitgemoord tijdens de Holocaust en dat Israël voor mij daarom altijd als een soort 'verzekeringsspolis' had gevoeld. Mijn tante werd geboren in 1933 in Berlijn. Na de Kristallnacht vluchtte ze met haar ouders en zusje naar Den Haag. Zij en haar zusje overleefden de oorlog door onder te duiken, maar hun ouders werden vermoord in concentratiekamp Mauthausen. Na de oorlog adopteerden mijn opa en oma, nog geen vijftig jaar oud en net terug uit een Zwitsers vluchtelingenkamp, de twee meisjes. Hoewel ze het goed had bij mijn grootouders, wilde mijn tante niet in Europa blijven en in 1954 emigreerde ze naar Israël. Daar stichtte ze een nieuwe familie en... - hier ben ik erg trots op - werd ze actief binnen de vredesbeweging. Mijn gesprekspartner keek me aan en zei: 'Dus je tante woont al bijna zeventig jaar op gestolen land? Dan is zij ook een oorlogsmisdadiger.' En: 'Waarom beginnen jullie toch altijd weer over de Holocaust? Zelf zijn jullie geen haar beter.'

Inmiddels zijn we alweer zes lange maanden verder. Hier gaat de polarisatie maar door en door; dáár de gevechten. Steeds vaker vraag ik me af waar Netanyahu in 's hemelsnaam mee bezig is. Hoeveel Palestijnse burgerdoden moeten er nog vallen? Dertigduizend? Vijftigduizend? Honderdduizend? Waar moeten de bijna twee miljoen Gazaanse vluchtelingen heen? En wat te denken van de verwoeste gebouwen en het toenemende geweld door kolonisten op de Westelijke Jordaanoever? Waar houdt dit op? Dit is niet het Israël waar ik altijd van gehouden heb. Ik noemde Israël altijd 'mijn tweede thuis'. Maar hoe kan ik me daar nog thuis voelen met dit soort politici aan het roer?

Tegelijkertijd raakt het me ook dat er nog maar relatief weinig aandacht lijkt te zijn voor de 1200 Israëli's die op 7 oktober werden vermoord, de vrouwen die werden verkracht, de gijzelaars die nog altijd gevangen worden gehouden door Hamas - als ze nog in leven zijn. Wanneer je naar de duizelingwekkende cijfers van vermoorde Palestijnen kijkt, begrijp ik dat de situatie in Gaza zeer emotioneert en woest maakt. Mij ook, geloof me. En toch is elke dode, van welke kant dan ook, er wat mij betreft een teveel. Mijn totale afkeer van de Israëlische regering betekent dus niet dat ik er begrip voor kan opbrengen als mensen openlijk twifelen aan Israëls bestaansrecht of zeggen dat 'de Joden maar moeten terugkeren naar Europa of waar ze dan ook vandaan komen'. Er wonen immers ook normale en fijne burgers in Israël, niet voor niets klinkt de roep om het aftreden van Netanyahu steeds luider.

Twee kanten lopen nu in mijn oren te schreeuwen dat ik een keuze moet maken. En dat verscheurt me. Echt waar, het breekt mijn hart. Ik ben nooit goed geweest in het verbergen van gevoelens, en zoals ik hier nu voor u sta, kwetsbaar en tegelijkertijd strijdvaardig, ziet u vast dat ik hier elk woord van meen.

In de tussentijd is het politieke landschap ook in Nederland veranderd, met de monsterzege van Wilders bij de laatste verkiezingen. Daags na de verkiezingsuitslag kwam ik een buurvrouw tegen: 'Je zult wel blij zijn met de winst van Wilders,' constateerde ze. 'Hoe komt u daarbij?' vroeg ik feller dan ik van mezelf gewend ben. 'Nou, Wilders is toch voor jullie?' 'Jullie?' 'Ja, jullie, de Joden?' De grond zakte onder mijn voeten vandaan. Als we zo simplistisch gaan

denken, en alleen nog rekening houden met ons (zogenaamde) eigen belang, hebben we nog een hele lange weg te gaan.

Twee maanden geleden werd mijn zoontje alweer één jaar. Gelukkig merkt hij nog niets van wat zich in de wereld afspeelt. Hij heeft voornamelijk interesse voor zijn pluche knuffels en zijn blokkendoos. Hopelijk blijft dit nog een hele tijd zo. Ik merk dat het moederschap me heeft veranderd. Nooit eerder was ik bang voor antisemitisme. Nu wel. Wat als Max daar later ooit last van gaat krijgen? Ik red me wel, maar mijn jongetje... Ik had toch beloofd om hem te beschermen? Momenteel weet ik heel veel niet, maar één ding weet ik wél: dat mogen we niet laten gebeuren. En we mogen net zomin toestaan dat islamitische of Palestijnse kinderen zich onveilig voelen in dit land - of welk kind dan ook. Haat beantwoordt je namelijk niet met haat.

Dus hoe groot mijn scepsis of verslagenheid nu ook is, óóit zullen we weer met elkaar aan tafel moeten. Elkaar in de ogen kijken. 'De ander' weer als mens beschouwen. En inzien dat de pijn van de een niet 'erger' of 'meer legitiem' is dan de pijn van iemand anders. Pijn is ten slotte gewoon pijn.

Op momenten dat ik cynisch dreig te worden, denk ik aan Vivian Silver. Deze Canadees-Israëliëse zeventiger woonde in kibboets Be'eri en werd op 7 oktober vermoord door Hamas. Het duurde vijf weken voordat haar lichaam geïdentificeerd kon worden. Vivian zette zich decennialang in voor vrede tussen Israëli's en Palestijnen. Zo bracht ze zieke kinderen uit Gaza naar ziekenhuizen in Tel Aviv en Jeruzalem. Na haar dood en de bombardementen die daarop volgden, hadden haar mede-vredesactivisten - een groep Joodse en Arabische vrouwen - zich gemakkelijk kunnen laten opslokken door wraakgevoelens of rancune. Maar dat gebeurde niet. Ze besloten door te gaan met hun activiteiten en kozen daarmee voor hoop. Hun stelligheid ontroert me. Als zij zelfs dáár in staat zijn om zoveel empathie op te brengen, dan moeten we dat hier toch helemaal kunnen?

De laatste maanden zijn zwaar geweest. En terwijl ik dit zeg beseft ik dat ook dit weer nuance behoeft. Natuurlijk is het voor mij niet zo zwaar als voor de bewoners van Gaza, de gijzelaars of de nabestaanden. Laat ik dus zeggen dat het voor mij 'een beetje' zwaar is geweest. Tegelijkertijd heeft deze periode me ook een belangrijke les geleerd: het leven is niet zwart-wit. Hoe overzichtelijk het ook zou zijn als dat wel zo was geweest. De crux is om te blijven zien dat de wereld uit individuen bestaat in plaats van uit groepen waar je volledig voor of volledig tegen moet zijn. Deze les heb ik geleerd van mijn grootvader, die zelf ternauwernood aan de nazi's is ontsnapt, en blijft ook vandaag gevaarlijk actueel.

Ik voel nog steeds de behoefte om tegen mijn zoontje te zeggen dat mama hem vanaf nu tegen alles zal beschermen - waarschijnlijk tegen beter weten in. Maar daarnaast fluister ik hem tegenwoordig ook toe dat liefde het uiteindelijk altijd wint van haat. Want als zijn generatie dat gaat geloven, komt het op een dag misschien toch nog goed.